

Obavijest

Balkan Mosaic, The 5th Sofia Meeting: "Euro-Atlantic Integration: Long-Term Stability in the Western Balkans"

Sofija, 11-13. veljače 2008.

U organizaciji Zaklade Balkan Mosaic, nevladine udruge koja promiče suradnju na području demokracije, regionalne stabilnosti i sigurnosti u Jugoistočnoj Europi te ističe važnost civilnog društva u njihovom promoviranju, u Sofiji je održana peta po redu Balkan Mosaic konferencija. Konferencija je organizirana u suradnji sa Atlantskim vijećima iz regije, a naročitu je pomoć imala od strane norveškog Atlantskog vijeća koji je bio njezin glavni koordinator. Skupu je prisustvovalo stotinjak predstavnika zemalja regije koje su činili visoki državni dužnosnici, parlamentarni zastupnici, predstavnici nevladinog sektora i raznih *think-thankova*.

Ključne riječi koje su dominirale konferencijom bile su jačanje demokracije i institucionalnih kapaciteta u borbi protiv glavnih prepreka i izazova na putu u euro-atlantske integracije te jačanje regionalne suradnje i stabilnosti. Konferencija je održana uoči dvaju važnih događaja: najave Kosova o proglašenju nezavisnosti te skorašnjeg NATO summita u Bukureštu. Istaknute su i druge važne političke okolnosti kao što je slovensko predsjedavanje Europskom Unijom, prve bivše komunističke zemlje na čelu EU-a, budućnost odnosa NATO-a i Rusije, uloga misije ISAF u Afganistanu te činjenice da pitanje energetske sigurnosti polako dolazi u središte najvažnijih pitanja. Nužnost daljnjih napora na području NATO-ve javne diplomacije ostaje jer je potrebno i dalje se boriti protiv predrasuda i neinformiranosti te ukazivati na novu ulogu Saveza u 21. stoljeću. Skup je otvorio predsjednik Odbora za vanjsku politiku bugarskog parlamenta, dr. Solomon Passy, a svoju su riječ imali i zamjenici bugarskog i albanskog ministra obrane, gosp. Simeon Nikolov odnosno gosp. Petrit Karabina. Svojom prisutnošću skup su uveličali i zamjenik američkog ambasadora u Grčkoj, gosp. Alexander Karagiannis te dužnosnik bugarskog Ministarstva vanjskih poslova zadužen za pitanja NATO-a i sigurnosti, dr. Petio Petev. Cijeli je događaj bio izvrsno medijski popraćen i zauzeo je istaknuto mjesto u dnevno političkim izvještavanjima tog dana.

Prvi panel se bavio pitanjima nadolazećeg sastanka u Bukureštu i njegove važnosti za zemlje regije. Predsjednik Atlantskog vijeća Hrvatske, prof. dr. Radovan Vukadinović je u svom izlaganju istaknuo značaj skorašnjeg sastanka u Bukureštu na kojem Hrvatska očekuje pozivnicu za članstvo koje bi uslijedilo u 2009. godini. Istaknuto je pitanje javne potpore NATO-u koje je sada konstantno preko 50% te su obrazloženi razlozi takvog povećanja potpore članstvu. On je rezultat preokreta u retorici političke elite u Hrvatskoj koja je počela odlučnije zagovarati članstvo u Savezu, ne diskriminirajući ga u odno-

su na EU kao prije, te sastanka Bush-Sanader kada je američki predsjednik jasno rekao da je u svjetskom interesu hrvatsko članstvo u euro-atlantskim asocijacijama. Najnovije zahlađenje odnosa na relaciji Zagreb-EU zbog pitanja pregovora, kao i radikalizacija političkog stanja u Srbiji, bili su oni dodatni čimbenici koji su utjecali na poželjnost članstva u NATO-u. Hrvatski naponi u budućnosti će se očitovati u jačanju suradnje sa zemljama Američko-jadranske povelje s kojima očekuje skorašnji ulazak u Savez, ali ostaje potreba produblivanja suradnje i sa zemljama Partnerstva za mir: Bosnom i Hercegovinom, Srbijom i Crnom Gorom.

Apsolutna je nužnost spriječiti bilo kakvo prelijevanje krize sa Kosova na ostatak regije, a po tom je pitanju najranjivija susjedna Makedonija. Makedonski dužnosnici su istaknuli nadu da će se odnosi sa albanskom manjinom konstantno poboljšavati na temelju Ohridskog sporazuma iz 2001. godine. Upravo je članstvo u NATO-u, kojeg Skopje očekuje nakon summita u Bukureštu, dodatni jamac sigurnosnih mehanizama i jačanja demokratskih normi. Reforme na području pravosuđa, javne uprave i borbe protiv korupcije su žarišna pitanja na koja svi politički subjekti u Makedoniji moraju usmjeriti svoje napore. Albanski predstavnik, gosp. Starova, istaknuo je važnost ulaska u NATO zbog popunjavanja geopolitičkog vakuuma, neutralizacije razmrica između Makedonije i Grčke koje će ulaskom u Savez izgubiti na važnosti te kao poticaj stranim investicijama i jačanju institucija. Inače, albansko iskustvo govori o potrebi jačanja institucija jer je upravo njihova slabost glavni razlog zašto je Tirana na putu u EU ipak slabije pozicionirana nego većina zemalja regije.

Drugi panel bavio se ključnim sigurnosnim pitanjima u regiji i njenom budućnošću. On je imao najveću političku težinu na konferenciji koja je proizlazila iz sadržaja rasprave kao i njenih sudionika. Panel je otvorio bugarski ambasador u Iraku i savjetnik u bugarskom Ministarstvu vanjskih poslova, Nj. E. Valerij Račev, koji je ukazao na neke probleme u Bugarskoj, ali i na regionalne i globalne silnice međunarodnih odnosa. Prvo se dotakao problema korupcije koja je po njemu duboko ukorijenjena u Bugarskoj i koja je postala strukturalno obilježje jer se sama reproducira od strane političkih elita od najnižih razina. Njezin rezultat je taj da je Bugarska jedna od najsiriomašnjih zemalja EU-a te on osobno ne vidi brz izlaz iz te slijepe ulice, a slične probleme imaju sve zemlje regije. Zatim se dotakao Rusije koja je ponovo postaje važan igrač na Balkanu. Potpisivanjem projekta Južni tok od strane bugarske i srbijanske vlade, dodatno je ojačao ruski utjecaj u Jugoistočnoj Europi. Najave daljnjeg širenja utjecaja ruskih poduzeća Gazproma i Lukoila dugoročno Europu može učiniti još ovisnijom o Kremlju, pogotovo s obzirom da EU nailazi na poteškoće oko realizacije svog Nabucco projekta. Ambasador je raspravu zaključio stajalištem o izrazitoj neproporcionalnosti između razvijene vojne suradnje i golemih vojnih budžeta najvažnijih zemalja svijeta prema nedovoljnoj i na mahove simboličkoj, regionalnoj ekonomskoj i političkoj suradnji. Razvijanjem oružanih sustava, raketnih štitova, militarizacije svemira i grubog realizma geopolitike naftovoda i plinovoda izgleda da se na ma-

la vrata vraća hladnoratovska politika. Žustra rasprava je ubrzo uslijedila na relaciji srbijanskog veleposlanika u Bugarskoj, Nj.E. Danila Vučetića i predstavnika Kosova, inače bivšeg zamjenika premijera Agima Cekua, gosp. Lutfia Hazarija. Dok je srbijanski predstavnik govorio o opasnosti jednostranog proglašenja kosovske neovisnosti, flagrantnom kršenju principa međunarodnog prava te teškim uvjetima srpske manjine na Kosovu koja je od 1999. godine smanjena za 200.000 ljudi, odgovor kosovskog predstavnika je bio taj da je Beograd Kosovo izgubio još 1999. godine i da sada Srbija samo plaća ceh svoje pogrešne politike. Kosovo je izgubljeno Miloševićevom politikom '90-ih te njegovim odbijanjem potpisivanja sporazuma iz Rambouilleta. Prava pitanja pred novom europskom državom sada su borba protiv organiziranog kriminala, reforma institucija te puna implementacija vladavine prava i visokih standarda zaštite manjina. Nadolazeća misija EU-a na Kosovu upravo ima zadatak osnažiti institucije i pomoći u izgradnji učinkovitog aparata jer ni EU ni NATO ne žele krhki mir i nestabilnost u regiji. To i jest bio motiv priznavanja Kosova jer je model *statusa quo* postao neodrživ. Gruzijska predstavница, inače jedina predstavница South-Caucasus Mosaica, izrazila je nadu da kosovski presedan neće biti model za njezinu neuralgičnu regiju i probleme koje Tbilisi ima sa odmetnutim pokrajinama. Naglašena je tenzija između principa samoodređenja i nepromjenjivosti granica kao standarda i pravne norme, a pitanje Južne Osetije i Abhazije će još dugo biti predmet sporenja u geopolitičkim konvulzijama velike šahovske ploče Euroazije. Predstavnik Bosne i Hercegovine zaključio je panel, naglasivši napore koje njegova zemlja poduzima na području borbe protiv kriminala i korupcije, a naročito je važno pitanje reforme policije kao uvjeta za implementaciju Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju koji je konačno potpisan na relaciji Bruxelles-Sarajevo.

Treći panel o putu Zapadnog Balkana u EU te prilikama za stabilnost i prosperitet otvorio je dužnosnik hrvatskog MVPEI-a, mr. sc. Mladen Nakić. Trenutni hrvatski problemi na tom putu su korupcija i reforma pravosuđa. Istaknuo je da će Hrvatska slijediti politiku EU-a po pitanju priznavanja Kosova i na neodrživost trenutačnog stanja koje traje već gotovo jedno desetljeće. Naglašeni su hrvatski naponi na promoviranju međunarodnog mira i stabilnosti u okviru misije ISAF, kao i doprinosom u šesnaest mirovnih misija diljem svijeta u kojima Hrvatska sudjeluje. Svi su predstavnici iskazali spremnost na daljnje približavanje euro-atlantskom putu. Ukazano je na potrebu daljnje suradnje i preuzimanja iskustava zemalja u regiji i šire, a pogotovo onih uspješnijih koje su već članice EU-a i NATO-a. Potrebno je jačati institucije, ali i podizati društvenu svijest i mentalnu spremnost na reforme i mijenjanje društava jer će samo tako put prema integracijama biti potpun i uspješan.

Saša Čvrljak